Opbrengst van inspanningen: Preventie- en Handhavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022

Inhoud

Opbrengst van inspanningen: 1
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022 1
Wat we wilden bereiken 3
Hieronder welke inspanningen we hebben gerealiseerd in 2019-2022 3
En tot welke resultaten hebben deze inspanningen geleid? 6
Minder gebruik onder jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs (vo) 6
Terugdringen van gebruik onder risicogroepen 7
Gebruik onder jongeren in het vso 7
Jongeren in het praktijkonderwijs 7
Studenten op het ROC in de leeftijd van 16-22 jaar 8
Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik onder studenten aan de hogeschool en universiteit 9
Gameproblematiek aanpakken 9
Beter normbesef en groter publiek draagvlak 10
Een betere naleving NIX18 en doorschenken 11
Naleving NIX18 11
Naleving doorschenken 12
Handhaving 12

Wat we wilden bereiken

Ons beleidsdoel is het voorkomen en terugdringen van alcohol- en druggebruik en problematisch gamen onder alle jongeren tot 23 jaar. Jongeren die extra aandacht nodig hebben om dit doel te bereiken, krijgen die extra aandacht. Daarnaast willen we dat alle alcoholverkopers en -verstrekkers zich aan de wet houden: niet verkopen of schenken aan jongeren onder de 18 jaar en niet doorschenken aan mensen die al te veel gedronken hebben. Omdat grenzen stellen en bewaken niet losstaat van normbesef en publiek draagvlak, nemen we ook op die gebieden maatregelen. We willen een samenhangend beleid dat breder is dan het voorkomen en terugdringen van middelengebruik. Dat betekent dat de aanpak zich tevens op onderliggende factoren richt, zoals het vergroten van zelfvertrouwen en weerbaarheid, het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden en het beter kunnen omgaan met stress.

Hieronder welke inspanningen we hebben gerealiseerd in 2019-2022

Basis-onderwijs	Op 42 basisscholen (ongeveer 120 klassen/3000 leerlingen) zijn interventies gericht op het voorkomen van alcoholgebruik uitgevoerd. Ook zijn hier ouderavonden en via de scholeninformatie (digitale ouderbrieven) ouders geïnformeerd en ondersteund met tips bij het opvoeden.
Voortgezet-onderwijs	Op 42 locaties wordt ingezet op middelenpreventie, waarvan de afgelopen vier jaar 11 locaties zijn ondersteund door Youz voor het uitzetten of borgen van Helder op School. Deze interventie (voorheen 'De Gezonde School en Genotmiddelen') richt zich op de pijlers beleid, kant-en-klare lesprogramma's, signaleren door trainingen aan (niet) onderwijzend personeel en omgevingsfactoren. Helder op School helpt vo-scholen aandacht te besteden aan roken, alcohol, drugs (o.a. lachgas) en (te veel) gamen.
Voortgezet Speciaal Onderwijs	Op alle 8 vso Cluster IV-scholen is een gezondheidscoach actief die laagdrempelig studenten begeleid, personeel traint en ondersteund, ouders informeert en lichte hulp biedt. Dit heeft geleid tot in totaal 154 trajecten waarin een jongere individueel is begeleid en ondersteund.
Praktijk Onderwijs	Op alle 7 Praktijkonderwijsscholen is een gezondheidscoach werkzaam geweest (met trainingen, gesprekken en groepsbijeenkomsten en niet geregistreerde gesprekken met jongeren) en deze heeft 95 jongeren met lichte hulp ondersteund.
Mbo	Op alle locaties (21) met een mbo 1-2 niveau zijn gezondheidscoaches actief met trainingen, gesprekken en groepsbijeenkomsten. Hier zijn in totaal, naast alle trainingen en groepsvoorlichtingen en niet geregistreerde gesprekken met jongeren, 326 jongeren met individuele lichte hulp-gesprekken begeleid.
Bezoekers Maritiem Museum	1762 Leerlingen/studenten hebben de expo 'Dealen met drugs' bezocht. 2019: 964 jongeren 2020: 157 jongeren (minder i.v.m. coronamaatregelen) 2021: 84 jongeren (i.v.m. coronamaatregelen) 2022: 557 jongeren
HBO Universiteit	Met de studentenverenigingen, hogescholen, de EUR en het Trimbosinstituut is een plan van aanpak, in gezamenlijkheid opgesteld. Met dit plan dringen deze instellingen het alcohol-, drugs- en medicijngebruik onder studenten terug. Deze set van maatregelen is door het Trimbos landelijk doorontwikkeld en beschikbaar gesteld. Er zijn in 2021 en 2022 vier trainingen en bijeenkomsten door Youz bij deze instellingen

	verzorgd, waarbij in totaal 152 deelnemers aanwezig waren. Twee instellingen hebben na advies hun beleid over alcoholbeschikbaarheid tijdens studie activiteiten flink aangescherpt.
Profes-sionals	Er zijn door middel van de effectieve training Open & Alert 554 professionals (in de jeugdhulp, wijkteams, jeugdorganisaties, Jeugd en Jongerenwerkers, politie en medewerkers van de rechtbank) getraind in het vroegtijdig signaleren van mogelijk problematisch gebruik. Deze training is ook aangepast voor professionals die met jongeren met LVB werken, hiermee zijn 78 professionals getraind. Deze training kan niet digitaal waardoor er in 2020 en 2021 geen trainingen zijn uitgevoerd. Er zijn 19 organisaties die met jongeren werken (bv Algemene Stichting Zorg & Welzijn) begeleid om een goed alcohol- en drugsbeleid binnen hun instelling te realiseren. Vanuit de doorverwijzingen door Halt en ziekenhuizen zijn 174 jongeren (soms met hun ouders) op gesprek geweest bij Youz (jeugdafdeling verslavingspreventie) om hun alcohol- en/of drugsgebruik te bespreken en te komen tot vermindering of stoppen van gebruik.
De drugstest-service	Deze is in 2020 een paar weken gesloten geweest en een paar maanden alleen bereikbaar geweest na het maken van een afspraak. In totaal zijn er toch ruim 3405 klanten geweest die hun poeder, pil of vloeistof voor het testen hebben aangeboden. 2019: 975 aanleveraars 2020: 491 aanleveraars 2021: 735 aanleveraars 2022: 1204 aanleveraars Sinds de openstelling in 2017 is er een stijging van bezoekers zonder actief reclame te maken. De drugstestservice is elke donderdagavond open.
Ouders opvoeders	Er zijn 71 ouderbijeenkomsten geweest waarmee ongeveer 1167 ouders/opvoeders zijn bereikt. Deze ouders/opvoeders zijn benaderd via de scholen en het CJG. Tijdens de coronatijd zijn er webinars georganiseerd met aandacht voor alcohol, lachgas, tabak, waterpijp, cannabis, gamen en/of social-mediagebruik binnen de opvoeding.
Websites	De 'Maak je keus' website (voor iedereen die informatie wil over middelen en de risico's van gebruik, zelftestjes etc.) is afgelopen 4 jaar 189.795 keer bezocht, hieronder zijn de bezoekersaantallen per jaar uitgesplitst; 2019: 84.009 bezoekers 2020: 80.000 bezoekers 2021: 16.500* bezoekers 2022: 17.074 bezoekers *deze forse daling is in overeenstemming met een landelijke daling van bezoekersaantallen van preventie websites voor middelengebruik en is te verklaren door de Coronapandemie. De Puber&Co-website, met informatie voor ouders en docenten over het gebruik van drank, drugs, roken, gokken en gamen door jongeren, is in totaal 48.153 bezocht. 2019: 16.585 bezoekers 2020: 11.787 bezoekers 2021: 14.840 bezoekers 2022: 8.389 bezoekers

Lachgas en snus	**<u>Lachgas</u>** In juli 2021 werd overlast gevend lachgasgebruik in heel Rotterdam verboden. Dit verbod hebben we aangegrepen om een social media-video op te nemen om de gebruiker aan te spreken. Doel van de video was bewustwording creëren onder jongeren over de nadelen van lachgasgebruik en een handreiking te doen voor jongeren die hulp zoeken of vragen hebben. De videofilm is in samenwerking met JOZ en Youz gemaakt met 4 aansprekende influencers. Bereik: Instagram: +/- 2,4 miljoen views, Facebook: 435.573 views, www.maakjekeuze.nl: aantal bezoekers van de pagina over lachgas is met 778% gestegen in de week dat de video is geplaatst. **<u>Snus</u>** In 2021 ontvingen we de eerste signalen over toenemend snusgebruik waarna we aan Youz hebben gevraagd deze nieuwe trend in de gaten te houden. Op www.maakjekeus.nl is een pagina toegevoegd met informatie over snus. De aanhoudende signalen in 2022 hebben ertoe geleid dat we snus apart benoemen in ons nieuw programmaplan 2023-2027. Ook is er een pagina over snus aangemaakt op de Puber&Co-website en hebben we een nieuwsbericht in de onderwijs nieuwsbrief laten opnemen om scholen alert te laten zijn op snusgebruik en hen handvatten te bieden bij het signaleren van snusgebruik.
Naleving NIX18	Landelijke cijfers laten een teleurstellend beeld zien. In het 'Landelijk Preventieakkoord' is afgesproken dat de naleving van NIX18 door alle verstrekkers in 2030 op 100% zou moeten liggen. Eind 2021 is de algemene naleving in Rotterdam verbeterd. Bij de supermarkt 62,5%, slijters 100%, avondwinkels 75% en bij de horeca 50%. Bij sportverenigingen is het slechts 10% (waar het in 2017 nog 36% was). Dat brengt de algemene naleving NIX18 in Rotterdam op 60%. In 2017 was de algemene naleving NIX18 slechts 38%. ***Handhaving NIX18:*** Om de naleving te verbeteren is handhaving een belangrijk instrument. Maar door de coronamaatregelen en het toezien op de naleving daarvan is er minder aandacht geweest voor de handhaving en controle bij alcoholverstrekkers.

Boetes voor verkopen/schenken van alcohol aan 18-minners	*2019*: 10 boetes (Horeca 1x, Supermarkt 5x, Paracommercie 2x, Avondwinkel 1x en Warenhuis 1x) *2020-2022*: 0 boetes
Waarschuwingen naar aanleiding van bezoeken met testaankopen (36 zaken in 2019 bezocht; 3x Avondwinkel, 1x Detailhandel, 1x Horeca, 10x Para commercieel, 6x Slijterij en 15 x Supermarkt)	*2019*: 14 waarschuwingen (Paracommercie 4x, Slijterij 1x, Supermarkt 9x) *2020-2022*: 0 waarschuwingen
Boetes uitgedeeld aan minderjarigen die in het bezit zijn van alcohol	*2019*: 10 boetes *2020-2022*: 5 boetes

En tot welke resultaten hebben deze inspanningen geleid?

In de afgelopen jaren hebben de coronamaatregelen een flinke invloed gehad op het mentale welzijn van onze inwoners en zeker van jongeren in onze stad. Deze ondermijning van het welzijn van jongeren kan een verklaring zijn voor toename van middelengebruik onder jongeren.

Minder gebruik onder jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs (vo)

Het doel was om in 2022 het percentage 14- en 15-jarigen in het vo dat ooit alcohol heeft gebruikt, te laten dalen naar 28%, een daling naar 6% als het gaat om *binge drinken* bij deze groep. Ook was het streven om een daling te realiseren van het aantal 14- en 15-jarige vo-leerlingen dat wel eens heeft geblowd, naar 4%. Vanwege de coronapandemie heeft het CJG Rijnmond in het schooljaar 2019-2020 en 2020-2021 op reguliere VO-scholen het vragenlijstonderzoek 'Jij en je Gezondheid' niet representatief kunnen afnemen. We kunnen hier dus niet laten zien of we zijn geslaagd in het realiseren van onze doelstelling bij 14/15 jarigen op het reguliere vo.

Het gebruik van alcohol en drugs onder 13 t/m 16-jarigen ligt in Rotterdam ruim onder het landelijke niveau. Metingen uit 2021 laten zien dat van de 13 t/m 16 -jarige vo-leerlingen 20 % ooit alcohol heeft gedronken, 11% in de afgelopen maand aan binge drinken heeft gedaan (vijf of meer glazen per gelegenheid) en 9,1 % wel eens heeft (ooit) softdrugs gebruikt. Ten opzichte van de landelijke cijfers (55% ooit alcohol, 74% binge drinken en 14% ooit softdrugs) scoren de Rotterdamse jongeren gunstiger.

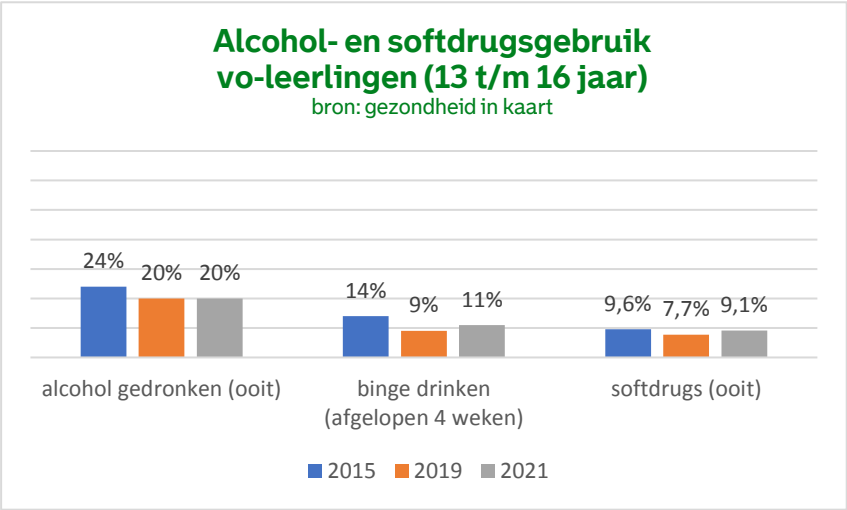

Terugdringen van gebruik onder risicogroepen

We willen een verdere daling bereiken van het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren in het praktijkonderwijs (pro), het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en niveau 1 en 2 van het mbo. Sinds 2015 heeft het vso - als gevolg van de invoering van de *Wet passend onderwijs* - te maken met een leerlingenpopulatie met een zwaardere problematiek. In onze ambitie voor 2022 houden we daarmee rekening.

Gebruik onder jongeren in het vso

Hieronder de door ons eigen onderzoeksbureau OBI opgehaalde resultaten over gebruik onder vso-leerlingen van 16 jaar en ouder.

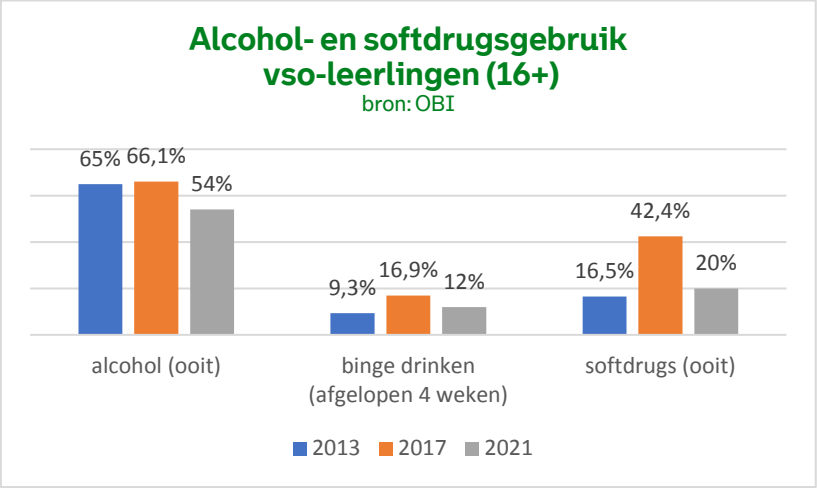

De doelstellingen bij de vso-leerlingen zijn bij het 'binge drinken' gerealiseerd en bij 'wel eens geblowd' en 'alcohol ooit' ruimschoots gehaald.

Jongeren in het praktijkonderwijs

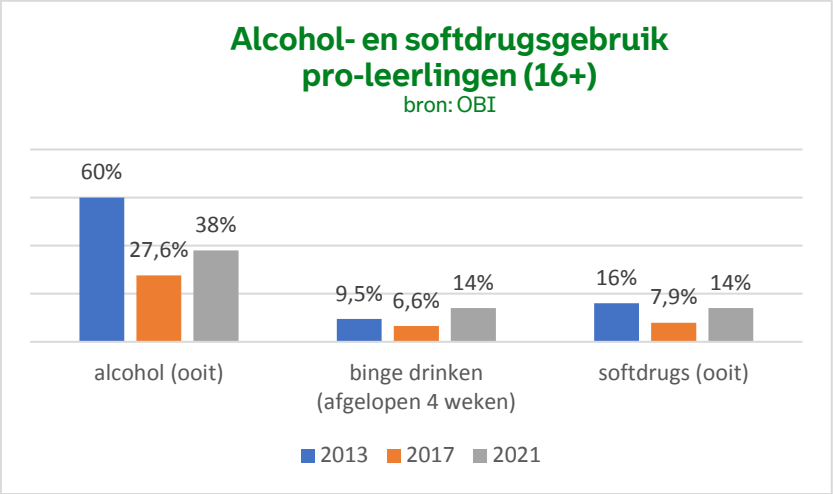

Op alle drie de onderdelen is de doelstelling niet gehaald. Dat betekent dat er door de gezondheidscoach die werkzaam is op het pro steviger moet worden ingezet om deze negatieve ontwikkelingen te stoppen. Er is geen verklaring voor deze stijging van gebruik.

Studenten op het ROC in de leeftijd van 16-22 jaar

Wat vinden studenten er zelf van?
Van de mbo'ers die in de maand voorafgaand aan de meting in 2021 hebben geblowd, vindt een kwart (24%) dat hij/zij te veel hasj of wiet gebruikt en is bijna de helft (46%) (misschien) van plan te minderen.

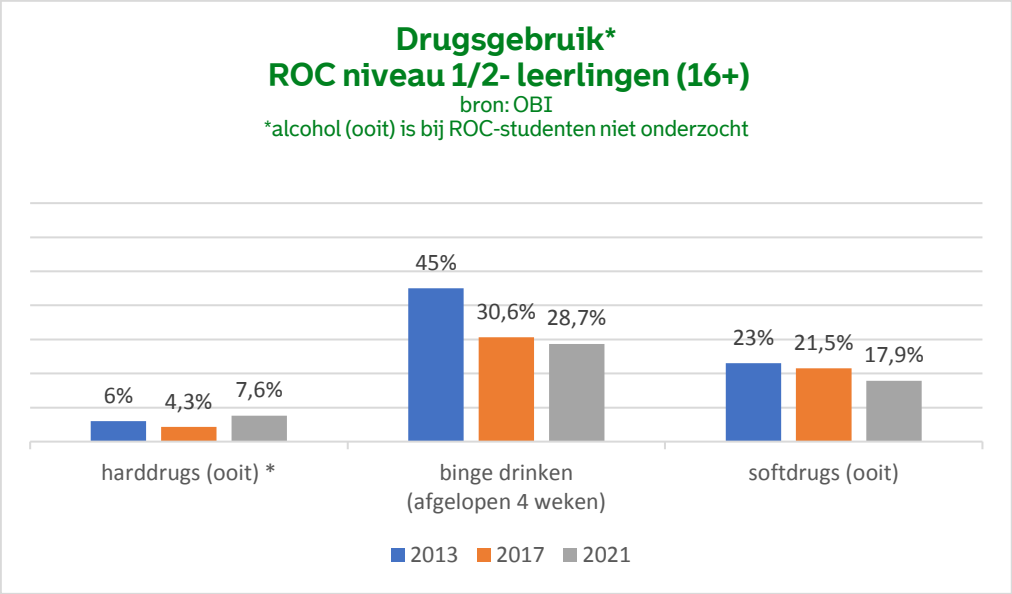

Aantal respondenten in 2013 n=955; in 2017 n=1287; in 2021 n=665.

Helaas is het terugdringen van 'ooit harddrugs' gebruik niet gelukt en lijkt ook bij deze groep het gebruik toe te nemen in lijn met de 'normalisering van gebruik' die in de hele maatschappij zichtbaar is. Het binge drinken is nagenoeg gelijk gebleven en daarmee is de doelstelling dit te laten verminderen naar 25% niet gehaald. Wel is de doelstelling 'softdrugs ooit' gerealiseerd. Hier is een daling naar onder de 20% bereikt.

Top 3 harddrugsgebruik (ooit) mbo-studenten in 2021		
1.	XTC	7,0%
2.	Cocaïne	2,1%
3.	LSD	1,2%

XTC gebruik scoort bij deze studenten bij ooit-gebruik het hoogst.

Ontwikkelingen op het ROC.
Er is een positieve ontwikkeling te zien in alcoholgebruik (binge drinken), het gebruik van softdrugs maar een negatieve ontwikkeling in het gebruik van harddrugs (vooral XTC).

- Tussen 2013 en 2017 was er een forse daling zichtbaar in het deel van de studenten dat ooit aan binge drinken heeft gedaan en dat ooit hasj of wiet gebruikte; deze daling stabiliseerde zich tussen 2017 en 2021.
- Een aanzienlijk deel van de studenten dat wel eens blowt, overweegt te minderen.
- Het percentage studenten dat ooit harddrugs gebruikte steeg in deze periode bijna, van 6% in 2013 naar 4,3% in 2017 tot 7,6% in 2021.

Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik onder studenten aan de hogeschool en universiteit

Ons doel was een daling van het aantal zware drinkers en drugsgebruikers onder studenten aan Rotterdamse hogescholen en aan de universiteit. In het Nationaal Preventieakkoord staat de ambitie om dit aantal in 2040 te hebben gehalveerd. Samen met de universiteit en de hogescholen zijn er activiteiten om alcohol- en drugsgebruik onder hun studenten uitgevoerd maar we kunnen hiervan geen resultaten over gebruik laten zien.

Gameproblematiek aanpakken

Het doel was om het percentage jongeren dat daadwerkelijk last ondervindt van hun gamegedrag (zoals slaapgebrek, schooluitval en moeizame sociale contacten) terug te dringen van 10% naar 8,8%. terug te dringen.
Helaas zijn ook hier geen onderzoeksgegevens beschikbaar. Zoals bij middelengebruik onder reguliere vo-scholieren is er door het CJG door corona niet betrouwbaar onderzoek gedaan met 'Jij en je gezondheid' vragenlijsten. Doordat OBI wel op pro, vso en mbo onderzoek heeft gedaan zien we hieronder per onderwijstype wel een stand van zaken rond gamen en social mediagebuik. Het onderschrijft de noodzaak om, zoals de gezondheidscoach van Youz (actief op zowel mbo als pro en vso-cluster 4) ook doet, hier aandacht aan te blijven besteden.

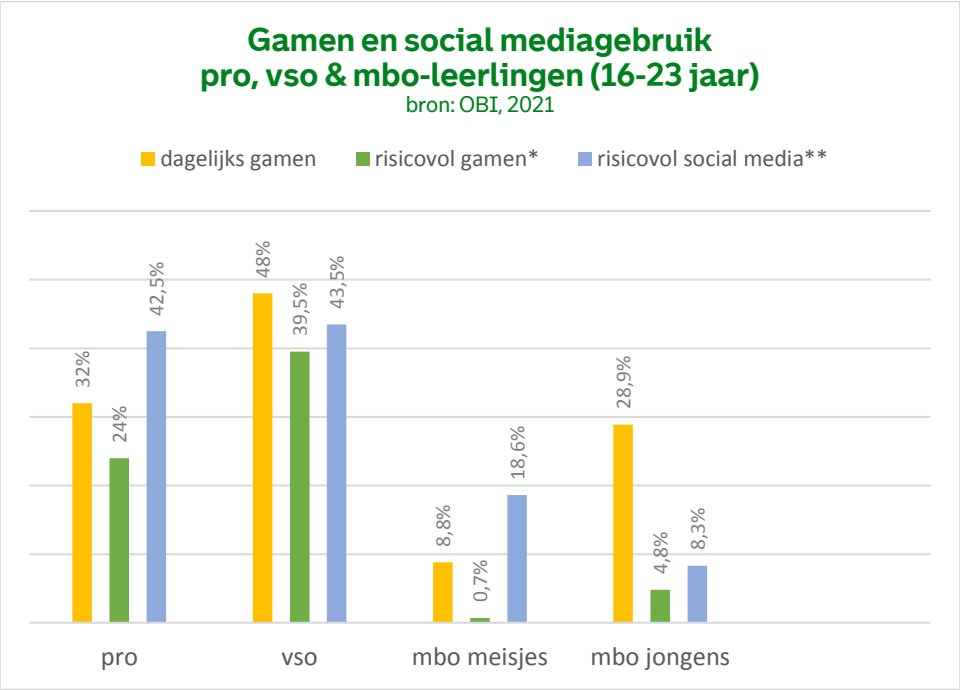

*= als gevolg van gamen huiswerk afraffelen, moeite om te stoppen

**= als gevolg van social mediagebruik huiswerk afraffelen, moeite om mee te stoppen

Beter normbesef en groter publiek draagvlak

Het doel was dat steeds meer Rotterdammers de NIX18-norm zouden onderschrijven en uitdragen. Datzelfde geldt voor de norm: 'blowen is niet normaal'. Het doel was dat in 2022 85% van de Rotterdammers de NIX18-norm zou onderschrijven en dat het percentage jongeren dat af en toe blowen acceptabel vindt, zou dalen naar 14%.

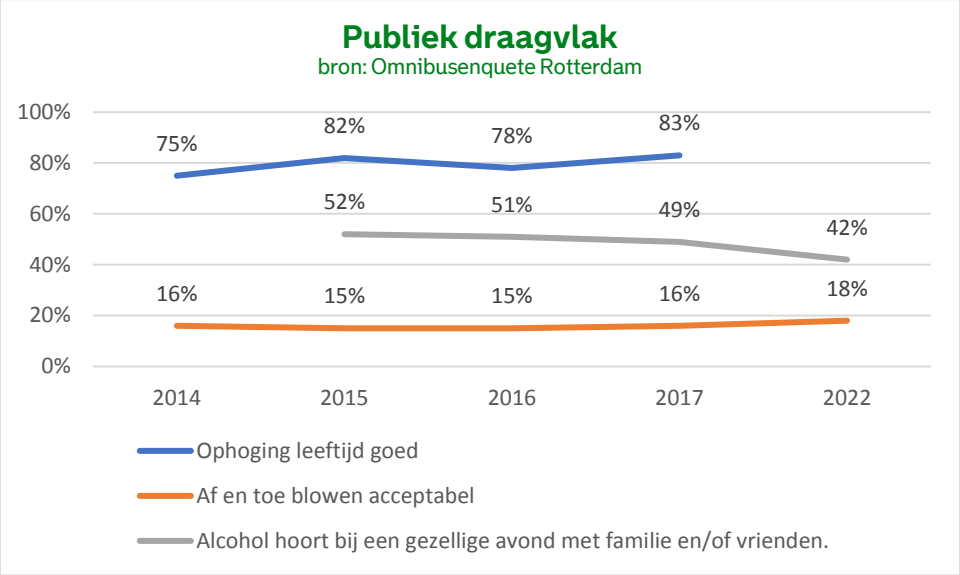

De Omnibus enquête wordt onder Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar uitgezet. Met in 2022 helaas een lage respons (21%) wat betekent dat op de vragen over alcohol en drugs slechts ongeveer 750 mensen hebben gereageerd. Omdat de ophoging van de leeftijdsgrens van 16 jaar naar 18 jaar al in 2014 landelijk is vastgelegd is door de onderzoekers bepaald dat een vraag over deze ophoging in 2022 niet meer opportuun is. Hier zijn dus geen resultaten zichtbaar. Het acceptabel vinden dat jongeren af en toe blowen is licht gestegen. En hiermee is de doelstelling niet gehaald. De norm dat alcohol bij een gezellige avond hoort zien we wel dalen van 52% in 2015 naar 42% in 2022.

Een betere naleving NIX18 en doorschenken

We wilden een betere naleving bereiken van NIX18 en van het verbod op doorschenken in de horeca in hotspotgebieden (de bekende uitgaansgelegenheden in Rotterdam) en zéker in sportkantines. Maatstaf is de ambitie uit het *Nationaal Preventieakkoord*: 100% naleving NIX18 in 2030. Dat betekent dat we per vijf jaar streven naar een verbetering van 20%.

Naleving NIX18

In het najaar van 2021 is door Objectief onderzoek gedaan naar de naleving NIX18 bij ketensupermarkten, slijters, sportverenigingen, horeca en avondwinkels. Doordat covid in 2020 en 2021 nagenoeg de hele sportsector en de horeca heeft stilgelegd is er vrijwel geen preventieve ondersteuning geboden.

De naleving bij de onderzochte hotspot-locaties is verbeterd. Alleen bij de sportverenigingen is de naleving gedaald.

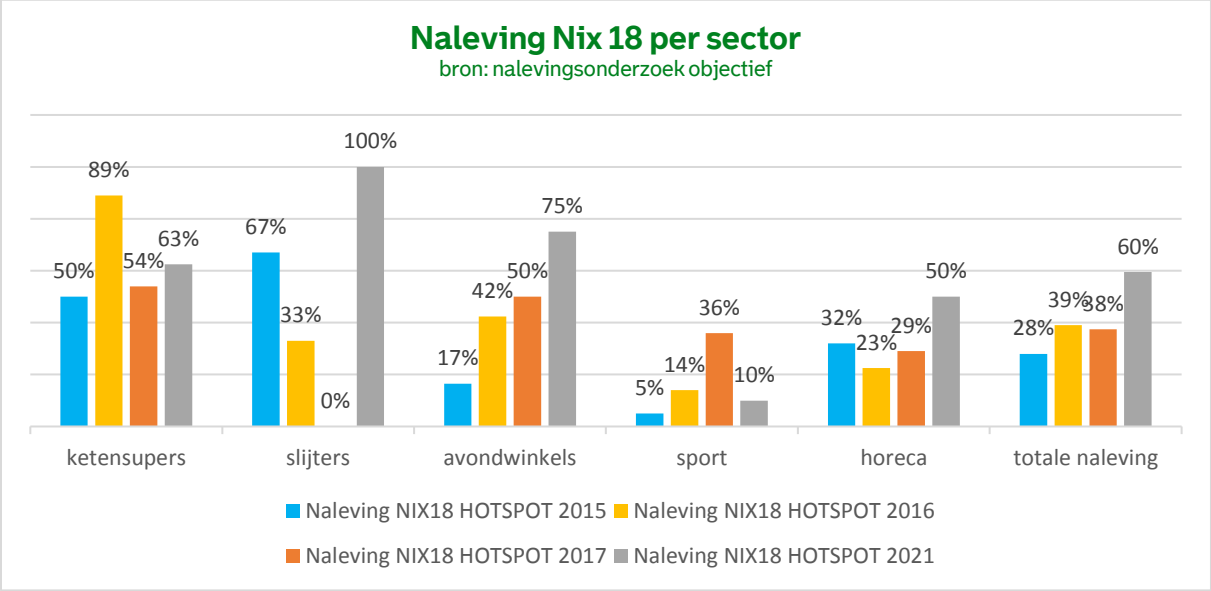

Het landelijke onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcohol- en tabaksverkoop 2022, uitgevoerd door Bureau Objectief laat zien dat er op landelijk niveau bij ketensupermarkten 63,4% wordt nageleefd, bij slijters is het landelijke beeld 71% en bij avondwinkels is de landelijke naleving 47%. De Rotterdamse cijfers komen in grote lijnen sterk overeen met de landelijke. Bij sportverenigingen is de landelijke naleving 30% en bij de horeca 25%.

Naleving doorschenken

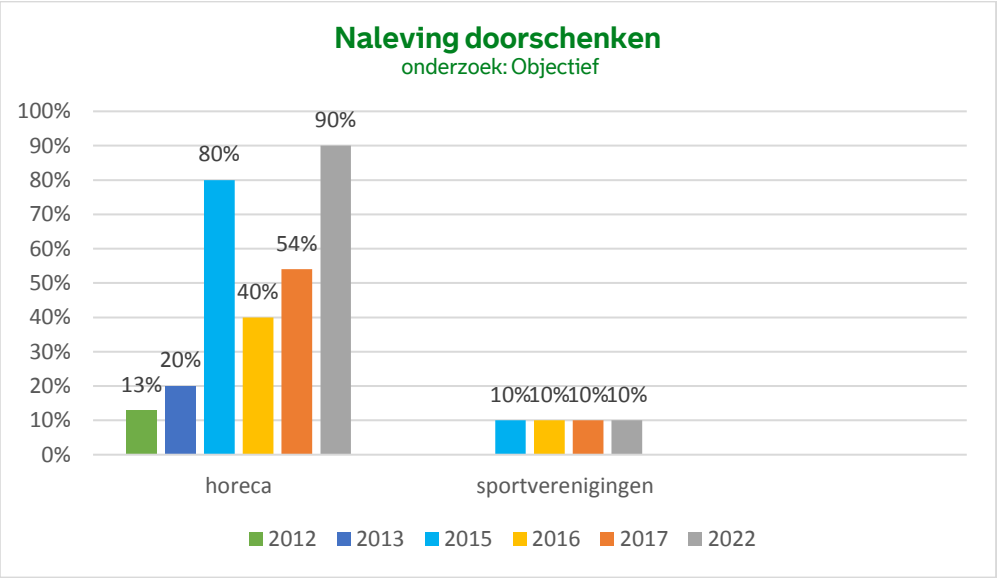

De naleving op het niet doorschenken aan mensen die al in 'kennelijke' staat zijn is bij de horeca sterk verbeterd. Helaas met mogelijke verklaring dat door corona de verenigingen hun kantine gesloten hadden en na opening geen tijd hebben genomen om ondersteuning voor verbetering van de naleving te accepteren, zien we een zeer slechte naleving bij zowel NIX18 als bij doorschenken.

Handhaving

Handhaving NIX18: Om de naleving te verbeteren is handhaving een belangrijk instrument. Maar door de coronamaatregelen en het toezien op de naleving daarvan is er minder aandacht geweest voor de handhaving en controle bij alcoholverstrekkers. De Boa's hebben in 2020, 2021 en tot nu toe in 2022 op verzoek van de burgemeester alleen toezicht op de coronaregels gecontroleerd.

Hieronder laten zien wat de inzet is geweest op testaankopers hoe vaak en tot hoeveel bestuurlijke maatregelen dat heeft geleid.

Boetes voor verkopen/schenken van alcohol aan 18-minners	*2019*: 10 boetes (Horeca 1x, Supermarkt 5x, Paracommercie 2x, Avondwinkel 1x en Warenhuis 1x) *2020*: 0 boetes 2021: 0 boetes 2022: 0 boetes
Waarschuwingen naar aanleiding van bezoeken met testaankopen (36 zaken in 2019 bezocht; 3 x Avondwinkel, 1x Detailhandel, 1x Horeca, 10x Para commercieel, 6x Slijterij en 15 x Supermarkt)	*2019*: 14 waarschuwingen (Paracommercie 4x, Slijterij 1x, Supermarkt 9x) *2020-2022*: 0 waarschuwingen
Boetes uitgedeeld aan minderjarigen die in het bezit zijn van alcohol	*2019*: 10 boetes *2020-2022*: 5 boetes